

CHITUY CHAMPOMAL XAMALIIL TINAAMIT K'IN TO'OONEEL AMAQ'

RUKOWILAL CHAMPOMAL AJILAB'AL 161-2020I

ximuleew, 22 rixin iik' junio rixin 2020

JAR AJCHITUY CHAMPOMAL XAMALIIL TINAAMIT K'IN TO'OONEEL AMAQ'

RUXE'AL KOMON TZIJIJ

Ja k'a Cholk'asleemaal rixin Iximuleew, nb'ij k'a chi ja jun junaal champomal rusaamaaj k'a jun champomal saqamaq', nrijqalej k'a saamaaj ja k'ooli pa ruuq'a' ronojel tinaamit chi paam ja champomal k'in nuk'am eel keeb'eey, nq'axaaj, nchomirisaaj k'in nuutz'et ronojeel k'ayib'al ja k'ooli chi paam champomal tzij. Ja k'a Rukowilal Samajel Amaq' nuuchol k'a kani' chi re rub'eeyaal taq tzij ja k'ooli chi paam Cholk'asleemaal Iximuleew k'in julee' chik, jar ee Ajpopaa' k'o k'a ja julee' chi ke ri': k'u'xlaaneem k'in nb'antaj ta k'a nuk'uuneem rixin q'atoj taq tzij chi paam jun junaal na'oojiil, ruk'aaxiik k'in nchomirisaaj rub'eeyaal taq saamaaj kuk'iin ja mookaaj jar ee k'o pa ruuq'a', keeri' chaqajaa' ruchomirisaxik rupuwaqiil, peyooneem k'in nimaaneem, nuutz'et k'a qasta k'a ki'iil k'in utz neeli ja saamaaj k'in nb'ij rukowilal taq tzij, tajqo'm taq na'ooj, wujatzij k'in julee' na'oojiil chik nuuk'am rii' ruk'iij ja rijqale'm, nb'ij k'a pa rukowilal tzij.

RUXE'AL KOMON TZIJIJ

Ja Rukowil Chituy Xamaliil nuuchol k'a, ja saqamaq', rumajoon k'a k'u'xlaaneem chi rij rijqale'm rixin xamalil kixin ronojeel tinaamit k'in k'a'xeem rixiin toq'aneem, to'oooneem k'in rub'eeyaal tzij, nkeeb'an k'a samajiineem rixin Rukowil Chituy Xamaliil Tinaamit k'in To'oooneel Amaq' nuk'am k'a rii' kuk'iin julee' mokajiil chik rixiin amaq' k'in ja k'o rujaawaal, rub'anik ja q'alajisaaneem, q'ilooj, ruk'amariik k'in chomirisaan xamalil, keeri' chaqajaa' rutz'aaqaat na'oojiil, nq'ijix k'a rij ruuwach jar utziil ch'uch'ujil xamalil tinaamit qas k'a tz'aaqat, ki'iil k'in utziil. Ja Rukowil Chituy Xamaliil Tinaamit k'in To'oooneel Amaq', k'ooli k'a rijqale'm ronojeel ruuq'a' aq'omab'al jaay, ja k'a rusaamaaj nuuya' rub'eeyaal, chajiineem, tz'atooj, chomirisaaneem k'in pajooj na'oojiil rixin mokajiil xamalil ronojel tinaamit amaq', ja chituy Xamaliil ja rijqale'm nuunuuk', chomirisaaem, k'amoj ri'iil rixin saqana'oojiil, saamaaj, ruuq'a' taq saamaaj, k'in nimaq taq saamaaj cha nujach chi re jar iliineem rixin utzilaj xamalil tinaamit k'in niimaan k'a chi rij jar ijqale'm, ja chituy Xamalil rijqale'm k'a k'in rusaamaaj ja nub'an rutziiil chi re xamalil k'in nb'ij ronojeel na'oojiil ja k'o pa ruuq'a' ja rukowilal taq tzij, nb'ij k'a chi paam jar ijqale'm, toq k'a k'o jun sepooj laj yaab'iil, ja Rukowil Chituy Xamaliil Tinaamit k'in To'oooneel Amaq', ruk'iin julee' chik mookaaj nkib'ij na k'a naq nb'aan owi nb'ajn chi paam cha neto'i ja tinaamit.

RUXE'AL KOMON TZIJIJ

Pa rupa'lib'alil Rub'eeyal Tziji Na'oojiil kixin ak'alaa' k'in K'ajoolaa', ja saqamaq'iil nub'ana k'a jun k'amoj chi rij q'etooj rixiin samajel amaq', nuk'uuneem saamaaj, tinaamit k'in k'ulak'ut ja

numaaj apoon ja chajiineem kixin jar ak'alaa' k'in k'ajoolaa'; ja maxko' nk'atzini nya'i jun Rukowilal Champomal ri', k'o k'a nimarutzijoxiik ja nk'atzin chi re rixiin saqamaq'.

XA K'A RUMAAL K'A RI'

Chi paam k'a jar ijgale'm ja nya'owi' rixin ch'u'jtatzij 194 nb'ij k'a a) k'in f) rixin Cholk'asleemaal rixin Iximuleew; k'in k'ooli rukowilal ch'u'jtatzij: 27 rejtalil a), f) k'in m) rixin Rukowilal Ajilab'al 114-97 rixin Rukowil Samajel Amaq'; 4, 9 nb'ij k'a a) k'in 58 rixin Rukowilal Ajilab'al 90-97 rixiin Rukowil Utziilaj Xamalil Amaq' k'in 54 rixiin Rukowilal Ajilab'al 27-2003, Rub'eeyal Tzizij Na'oojiil kixin ak'alaa' k'in K'ajoolaa', konojeel Amaqi'l iximuleew.

NUTZIJOOJ KA'

Nya' rub'ixiik k'a:

RUB'EEYAAL TO'OOJ RIXIN CH'AJCH'OJIL XAMALIL CHI KE K'AJOOLAA' CHI PAAM JAR ILIINEEM RIXIN AQ'OMAB'AL JAAY

TANAAJ I

NA'OOJIL K'IN RUCHOLAAJ

Ch'u'tatzij 1. Na'oojiil. Jaa wa' Rukowilal Ajilab'al Champomal ri' k'ooli ja na'oojiil nuuya' chi re To'ooj rixin Ch'ajch'ojil Xamalil chi ke K'ajoolaa' chi paam jar Iliineem rixin Aq'omab'al Jaay ronojeel jar iliineem nya'i chi ke rixin utz laj xamalil.

Ch'u'tatzij 2. Juunaa'. Nya' k'a rub'ixiik chi ke ja kijuunaa' chi re iliineem rixiin Ajaq'omal ak'aal, k'a waqlajuuj kijuunaa' (16), junlajuuj kik'iil (11) k'in junk'al b'elejee' q'iij (29), chi re ja kilixiin kixin ch'ajch'ojil xamalil chi re Iliineem rixin Aq'omab'al Jaay.

Ch'u'tatzij 3. Chomirisaaneem rixin Iliineem. Nb'ix k'a chi ke ja To'ooj rixiin Ch'ajch'ojil Xamalil chi paam jar Iliineem rixin Aq'omab'al Jaay, kee wi' k'a nb'an chi re rusamajixiik ri':

A) Konojeel jar ee yawa'ii' ee ko'koj na wuqlajuuj kijuunaa' (17) nk'atzin k'a chi qe jar iliineem rixiin aq'omab'al jaay, ja k'ooli kaamiik ri', neb'eq'omax eel owi tz'atooj nb'an chi ke (xa k'a naata chi tz'etooj Ajaq'omal Ak'aal nulkib'ana'), nya' na k'a jar iliineem chi ke chi paam julee' na'oojiil ri' rixin Ajaq'omal Ak'aal ri':

- a. **Pan Ajninaqiil:** Konojeel jar ee yawa'ii' ee ko'koj na wuqlajuuj kijuunaa' (17) ja neb'eqaji chi paam ajninaqiil iliineem pan Aq'omab'al Ak'aal k'a neb'eya' wi'.
- b. **Neb'ek'ekaan chi paam aq'omab'al jaay.** Konojeel jar ee yawa'ii' ee ko'koj na wuqlajuuj kijuunaa' (17), nkijob'ej Neb'ek'ekaan chi paam aq'omab'al jaay chi paam k'a Aq'omab'al Ak'aal k'a neb'eya' wi'.

- c. **Ronojeel Tz'atooj.** Konojeel jar ee yawa'ii' ee ko'koj na wuqlajuuj kijuunaa' (17), nkijob'ej neb'etz'ati rixiin ojtaqiineem aq'omab'al, taq eel k'a chi paam Iliineem rixin Aq'omab'al Ak'aal, rumaal rixiin na'oojiil chi re ojtaqiineem q'anij k'a chi paam wi' neb'ek'eje' wi'.
- d. **Ee yawa'ii' taq ixoqii' k'in iliineem kixin ixoqii':** Konojeel jar ee yawa'ii' ee ko'koj na wuqlajuuj kijuunaa' (17), yaawaa' ixoq chik owi nk'atzini chi re jar aq'omab'al jaay rixin iliineem ixoq ntaq eel k'a chi paam jar Aq'omab'al Ixoq, ntz'at k'a utz ta jun iliineem nya' chi re.

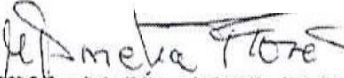
TANAAJ II

K'ISB'AL TAQ NA'OOJIL

Ch'ujtatzij 4. Tzijooneem. Jaa wa' K'amooneem Tziji Chituy ri', rajawaxiik k'a chi nq'aaxaxi k'in tzijoxi chi paam ja tzijob'al kixin mayab' tinaamit, Garifuna k'in Xinka chi kijunjunaal.

Ch'ujtatzij 5. Rukoojiik. Jaa wa' K'amooneem Tziji Chituy ri' nuumaj eel k'a saamaaj chi ruukaab' q'iiij ja toq xtiq'alajisaxi chi paam ja wuuj rixin q'iiij rixin Nik'aj Setul.

TIB'IIX K'A

~~DOCTORA MARÍA AMELIA FLORES GONZÁLEZ~~
MINISTRA DE SALUD PÚBLICA Y ASISTENCIA SOCIAL

